

Osvrt na socioekonomsku situaciju u Velikoj Kladaši

Velika Kladaša spada u nedovoljno razvijene općine

„Nastojte ne opirati se promjenama koje vam dolaze. Umjesto toga dopustite da život živi kroz vas. I ne brinite ako se vaš život preokrene iz temelja. Kako možete znati da je to gdje ste sada bolje od onoga što dolazi“.

Rumi.

Nazadovanje Velike Kladaše po svim aspektima u odnosu na bh prosjek pobudilo je interesovanje i pažnju brojnih prijatelja ove Varošice. Mali broj njih je spreman svoje viđenje kladaških (ne)prilika prezentovati da medijski argumentovanim stavovima doprinesu vjerodostojnijem rasvjetljavanju potencijalno relevantnih razloga kladaškog nazadovanja sa vrijednim preporukama.

Autor priloga koji se prezentuje dao je značajan doprinos svojim opservacijama koristeći raspoloživu analitičko-dokumentacionu osnovu iz više izvora.

(Ramo Hirkić)

Osnovni socio-ekonomski pokazatelji

Općina Velika Kladaša jedna je od osam lokalnih zajednica samouprave u Unsko – sanskom kantonu. Smještena u rogu na zapadu Bosne pripada reljefu visoke Krajine. Područje općine zauzima površinu od 331,0 km².

Stanovništvo

Posmatrajući kretanje stanovništva između dva popisa, 1991. i 2013. godine, ustanovljeno je oštro opa-

Na kraju 2016. godine u Velikoj Kladaši je zabilježen blagi rast broja zaposlenih u odnosu na 2015. godinu

danje broja stanovnika. Naime u općini je 1991. godine živjelo 52.908 stalnih stanovnika dok je 2013. godine broj domicilnog stanovništva pao na 40.419 osoba. Na smanjen broj stanovnika u posljednjih dvadesetpet godina djelovalo je više faktora od kojih su najvažniji Brato-rat 93/95, egzodus stanovnika u europske i prekomorske zemlje, te prirodni priraštaj. U takvoj situaciji stanovništvo je prošlo kroz demokratsku tranziciju.

Ratna zbivanja u Krajini uzrokovala su smanjenje broja stanovnika (poginulo je 1.400 Kladašćana). Negativan rast stanovnika od '95. godine ubrzalo je smanjenje prirodne promjene i izravno je povezano sa smanjenom stopom nataliteta.

S tako oslabljenom reproduktivnom osnovom stanovništvo je prošlo za život turbulentno poraće što je za posledicu imalo golem broj odsutnog stanovništva. U odnosu na 1991. godinu u 2013. odsutno stanovništvo brojalo je 12.494 stanovnika ili indeks 82,0. Višegodišnje raseljavanje donijelo je mnoge negativne posljedice poput smanjenja

jezgre stanovnika koja rađa nove naraštaje i smanjenje radno aktivnog stanovništva.

Zaposlenost nezaposlenost

Na kraju 2016. godine u Velikoj Kladaši zabilježen je blagi rast zaposlenih. Ukupan prosječni broj zaposlenih u 2016. godini iznosio je 3.929 i u odnosu na 2015. godinu povećao se za 184 ili indeks 104,6%. Stepenn zaposlenosti u 2016. iznosio je 14,1 (broj zaposlenih u odnosu na radno sposobno stanovništvo). Na kraju 2016. godine u općini broj nezaposlenih iznosio je 8.207 što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 347, indeks 94,83.

Među nezaposlenim licima prema stupnju stručnog obrazovanja u 2016. godini najviše je NKV 4.090 ili 49,8% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih, sa PKV 270 ili 3,28%, a najmanje sa VKV i NSS. Sa VSS i VŠS nezaposleno je 2,8% a sa SSS i KV 43,7% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih. Od broja nezaposlenih registrovanih lica u 2016. godini 47% su stručne osobe, a 53% nestručne osobe. Među nezaposlenim

stručnim osobama najviše je sa SSS 3.584 ili 92,9%, a među nestručnim osobama najviše je nezaposlenih sa NKV kvalifikacijom 93,4%. Među nezaposlenim ženama prema stupnju stručnog obrazovanja najviše je osoba sa SSS i KV 1.818 ili 42% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih žena, sa VSS i VŠS 157 ili 3,63%, PKV 51 ili 1,17%, te NKV 2.227 ili 53,2%.

Plaće

U kladaškom poslovnom miljeu prosječno isplaćena neto plata u 2016. godini iznosila je 738,00 KM ili 88% od federalnog prosjeka i viša je za 1,1% u odnosu na 2015. godinu. Prosječna plaća iz godine u godinu bilježi neznatan rast, isti taj trend nije vidljiv u području rada općinske administracije. Dok su u javnoj administraciji prihodi relativno visoki, što utječe na indeks prosječne plaće, znatno veći broj zaposlenih u privrednim društvima ostaje na niskim primanjima na granici siromaštva.

Gospodarstvo

Gospodarstvo općine Velika Kladaša karakteriše relativno velik broj poslovnih subjekata (trgovačka društva, obrt) od kojih su četiri u grupi srednjih preduzeća dok svi ostali poslovni subjekti spadaju u grupu malih poduzetnika i obtnika. Ukupan broj poslovnih subjekata na dan 31.12.2016. godine iznosi 1.573 (672 pravne osobe, 462 jedinice u sastavu i 439 obrta) što je više za 9% u odnosu na prethodnu godinu. Registrovano je ukupno poslovnih jedinica u sastavu pravnih